

СТАНОВИЩЕ

от доц. д-р Веселка Димитрова Боева
Технически университет-София, филиал Пловдив

на дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен 'доктор'

в област на висше образование

4. Природни науки, математика и информатика

професионално направление **4.6 Информатика и компютърни науки**

докторска програма **Информатика**

Автор: Светослав Христосов Енков.

Тема: Методика и средства за осигуряване на интернет достъпност за лица със специални образователни потребности

Научен ръководител: проф. д.м.н. Георги Атанасов Тотков - Пловдивски университет "Паисий Хилендарски"

1. Общо представяне на процедурата и докторанта

Със заповед № Р33-2286 от 19.06.2013 г. на Ректора на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“ (ПУ) съм определена за външен член на научното жури за осигуряване на процедура за защита на дисертационен труд на тема "Методика и средства за осигуряване на интернет достъпност за лица със специални образователни потребности" за придобиване на образователната и научна степен 'доктор' в област на висше образование 4. Природни науки, математика и информатика, професионално направление 4.6 Информатика и компютърни науки, докторска програма Информатика. Автор на дисертационния труд е Светослав Христосов Енков – докторант в задочна форма на обучение към катедра "Компютърна информатика" с научен ръководител проф. д.м.н. Георги Атанасов Тотков от Пловдивски университет "Паисий Хилендарски".

Смятам, че представеният от докторанта Светослав Енков комплект материали е в съответствие с Чл.36 (1) от Правилника за развитие на академичния състав на ПУ и нямам забележки по него.

2. Актуалност на тематиката

Темата на дисертационния труд "Методика и средства за осигуряване на интернет достъпност за лица със специални образователни потребности" е актуална за България. Дисертационният труд съдържа както приложно, така и обогатяващо знанията изследване в областта на осигуряването на интернет достъпност на хора с увреждания. Този проблем е значим предвид на големия брой хора със специални образователни потребности (СОП) в България и все още продължаващото пренебрегване и неосигуряването на равностоен достъп до различни среди за електронно обучение.

3. Познаване на проблема

Докторантът е запознат с проблемната област, която изисква добро познаване на съвременните информационни технологии, стандартите за осигуряване на интернет достъпност на хора със СОП и основните видове СОП. В допълнение, Светослав Енков демонстрира задълбочено познаване на съществуващите проблеми свързани с осигуряване на интернет достъпност за хората с различни видове увреждания и убедително мотивира

нуждата от тяхното решаване с нова методика и софтуерни средства за проектиране и програмиране на достъпни уеб сайтове.

Дисертационният труд е в обем от 148 страници структурирани в четири глави. В допълнение, има увод, библиография и 3 приложения. Списъкът на цитираната литература съдържа 51 заглавия, от които 23 са интернет сайтове. Като недостатък бих отбелязала малкия брой заглавия на чуждестранни автори (общо 11) сред цитираните книги и статии, което не отразява обективно текущото ниво на изследванията по осигуряването на интернет достъпност на хора със СОП.

4. Методика на изследването

Основната цел на дисертационния труд е разработване на методика и софтуерни средства, които да се използват от проектантите и програмистите за създаване на достъпни интернет страници за хора със СОП. В този контекст е направено изследване и са анализирани основните принципи, стандарти и софтуерни инструменти за осигуряване на интернет достъпност за лица с различни СОП. В резултат са изведени добри практики и е предложена методика за осигуряване на достъпност както при създаването на нов сайт така и за модифицирани на съществуващи. Предложената методика се състои в препоръки, които дават практически насоки и указания към всеки един от принципите на WCAG (Web Content Accessibility Guidelines). В допълнение, за всеки от принципите са изведени конкретни примери и е установена взаимовръзка с приоритетностите. По този начин разработените препоръки могат да бъдат в помощ на дизайнерите и програмистите на уеб сайтове за да създават достъпни такива за лица със СОП.

5. Характеристика и оценка на дисертационния труд и приносите

В дисертационния труд са разработени методика и софтуерни средства, които дават възможност за проектиране, програмиране и модифициране на уеб сайтове така, че те да бъдат достъпни за хора с различни СОП. Създадената методика е използвана за изграждането и подобряването на реални сайтове за електронно обучение. В допълнение, тя е валидирана чрез провеждане на анкета сред потребители с различни видове увреждания. Целите поставени в дисертационния труд са постигнати и получените резултати са обективно отразени в изброените приложни и научно-приложни приноси.

Имам критична бележка свързана с валидирането на разработената методика. Смятам за недостатък използването предимно на биполярни въпроси в анкетите, което не дава възможност да бъдат хванати нюансите в мненията на потребителите. Друг проблем е неизползването на скалиране, което затруднява анализа на резултатите от анкетите и възможността за количествена оценка.

При четенето на дисертационния труд се налага убеждението, че постигнатите резултати са основно лично дело на докторанта.

6. Преценка на публикациите и личния принос на докторанта

По темата на дисертацията са публикувани девет научни статии, от които осем са доклади публикувани на конференции в България и една е глава от монография издадена от Пловдивското университетско издателство. Осем от публикациите са на Български и само една е на Английски. Представена е също информация за 16 цитирания на публикациите на докторанта в България. Обаче, цитирания 5, 6, 9, 10 и 12 трябва да бъдат изключени, тъй като са цитирания от страна на съавтори. Освен това, за публикация 4 от приложения списък с публикации не са споменати имената на всички съавтори, което затруднява оценката на изброените цитирания.

Смятам, че всички направени публикации са свързани с дисертационния труд и са издадени в подходящи научни издания. Докторантът също е участвал в три научни проекта на Фонд "Научни изследвания", които са по тематиката на дисертационния труд. Като единствен недостатък бих посочила публикуването на научните резултати основно на

Български, което ограничава тяхната видимост извън България и затруднява получаването на обратна връзка от чуждестранни учени работещи по подобни проблеми.

7. Автореферат

Авторефератът точно и вярно отразява дисертационния труд.

8. Препоръки за бъдещо използване на дисертационните приноси и резултати

Свършената работа и достиженията на представеният ми за становище дисертационен труд са безспорни. Препоръката ми за бъдещето използване на постигнатите резултати е свързана с публикуването на разработената методика и софтуерни средства за създаване на интернет достъпни сайтове за хора с увреждания в електронни научни издания, което ще даде възможност последните да бъдат видими и използвани не само в България, но и в чужбина.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Предвид на гореизложеното имам основания да оценя с положителна оценка представения дисертационен труд и материалите към него и да препоръчам на членовете на Научното жури да присъдят на **Светослав Христосов Енков** образователната и научна степен **‘доктор’** в област на висше образование: **4. Природни науки, математика и информатика**, професионално направление **4.6 Информатика и компютърни науки** докторска програма **Информатика**.

02.09. 2013 г.

Изготвил становището:

(доц. д-р Веселка Боева)